

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 7 Φεβρουαρίου 2018, με την εξής σύνθεση : Ιωάννης Σαρμάς, Προεδρεύων Αντιπρόεδρος, Μαρία Βλαχάκη, Άννα Λιγωμένου και Γεωργία Μαραγκού, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Μαρία Αθανασοπούλου, Ευαγγελία - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Σταμάτιος Πουλής, Δημήτριος Πέππας, Αγγελική Μυλωνά, Γεωργία Τζομάκα, Στυλιανός Λεντιδάκης, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκευή, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Βασιλική Σοφιανού, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δέσποινα Τζούμα, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Βασιλική Προβίδη, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Ασημίνα Σακελλαρίου, Αργυρώ Μαυρομμάτη, Ευαγγελία Σεραφή, Κωνσταντίνος Κρέπης, Ειρήνη Κατσικέρη, Γεωργία Παπαναγοπούλου και Νεκταρία Δουλιανάκη, Σύμβουλοι. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας : Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένης της Γενικής Επιτροπής της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Χρυσούλας Καραμαδούκη.

Για να δικάσει την από 15 Απριλίου 2016 (αριθμ. κατάθ. .../15.4.2016) για αναίρεση της 6663/2015 απόφασης του Ι Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αίτηση του του ..., κατοίκου ... Δήμου ..., ο οποίος δεν παραστάθηκε.

Κ α τ ά του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο εκπροσωπεί ο Υπουργός Οικονομικών, που παραστάθηκε δια του Νομικού Συμβούλου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη.

Με την ένδικη αίτηση ζητείται η αναίρεση της 6663/2015 απόφασης του Ι Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία απορρίφθηκε έφεση του αναιρεσιόντος κατά της .../7.12.2010 απόφασης του Υπουργού Θαλασσίων Υποθέσεων, Νήσων και Αλιείας.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Το Νομικό Σύμβουλο του Κράτους, για το αναιρεσίβλητο Ελληνικό Δημόσιο, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της αιτήσεως.

Τον Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την απόρριψη της αιτήσεως αναίρεσης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με παρόντες τους Δικαστές που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από τους Συμβούλους Γεώργιο Βοΐλη και Αργυρώ Μαυρομμάτη που είχαν κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό

Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981).

**Άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου Ειρήνης Κατσικέρη και
Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφθηκε κατά το νόμο**

1. Η ένδικη αίτηση για την αναίρεση της 6663/2015 απόφασης του Ι Τμήματος έχει ασκηθεί νομοτύπως και εμπροθέσμως. Επομένως, αφού καταβλήθηκε και το προβλεπόμενο για την άσκησής της παράβολο (βλ. το ηλεκτρονικό παράβολο της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων), αυτή είναι τυπικά δεκτή και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω, ως προς το βάσιμο των λόγων της, παρά την απουσία του αναιρεσειόντος, καθόσον αυτός, έλαβε γνώση της δικασίμου και με το από 1.2.2018 (αριθμ. πρωτ. ΕλΣ .../2.2.2018) έγγραφό του προς τη γραμματεία του Δικαστηρίου, δήλωσε ότι επιθυμεί τη συζήτηση της υποθέσεως, χωρίς την παρουσία του.

2. Με την .../7.12.2010 απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης του Υπουργού Θαλασσιών Υποθέσεων, Νήσων και Αλιείας, ο αναιρεσειών καταλογίστηκε με το ποσό των ... ευρώ, που φέρεται να έλαβε αχρεωστήτως, στο πλαίσιο εφαρμογής του διαρθρωτικού Κανονισμού (ΕΚ) 2792/1999, ως πρώτη δόση χρηματοδότησης, για την ίδρυση μονάδας οστρακοκαλλιέργειας.

3. Με την προσβαλλόμενη 6663/2015 απόφαση του Ι Τμήματος απορρίφθηκε έφεση του αναιρεσειόντος κατά της ανωτέρω απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης. Ειδικότερα, κρίθηκε, μεταξύ άλλων, ότι νομίμως καταλογίστηκε ο ήδη αναιρεσειών με το ποσό που έλαβε ως πρώτη δόση χρηματοδότησης του επενδυτικού του σχεδίου, καθόσον, κατά παράβαση τόσο των διατάξεων της ΚΥΑ .../24.10.2005, που ρυθμίζει τις προϋποθέσεις της χρηματοδότησης όσο και των όρων που τέθηκαν στην οικεία απόφαση ένταξης αλλά και στη σχετική σύμβαση οικονομικής ενίσχυσης, δεν τήρησε την αναγόμενη στη δική του σφαίρα ευθύνης υποχρέωση περί εμπρόθεσμης υποβολής αίτησης παράτασης ολοκλήρωσης του επενδυτικού του σχεδίου, γεγονός που καθιστούσε υποχρεωτική την ανάκτηση των ποσών της δημόσιας χρηματοδότησης που είχαν καταβληθεί για την υλοποίησή του, ανεξάρτητα από την τυχόν ολοκλήρωση του φυσικού αντικείμενου της επένδυσης. Το Τμήμα έκρινε επίσης, ότι ενόψει της σαφήνειας των σχετικών διατάξεων, δεν καταλείπεται, εν προκειμένω, περιθώριο εφαρμογής της αρχής προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

4. Από τις διατάξεις των άρθρων 1, 2, 12, 30, 38 και 39 του Κανονισμού (ΕΚ) 1260/1999 του Συμβουλίου της 21^{ης} Ιουνίου 1999 για τα διαρθρωτικά Ταμεία και του άρθρου 11 του κανονισμού (ΕΚ) 438/2001 της Επιτροπής της 2^{ης} Μαρτίου 2001 για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του προαναφερόμενου κανονισμού του Συμβουλίου όσον αφορά τα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου των παρεμβάσεων των διαρθρωτικών Ταμείων προκύπτει, πλην άλλων, ότι για την εξασφάλιση της επιτυχίας των εκτελούμενων από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς δράσεων που συγχρηματοδοτούνται από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα, στα οποία, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνεται η θέσπιση του αναγκαίου νομοθετικού πλαισίου που εξασφαλίζει την επιτυχή εκτέλεση των επί μέρους ενεργειών, την πρόληψη και δίωξη των παραβάσεων (“παρατυπιών”), καθώς και την ανάκτηση των κεφαλαίων που διατέθηκαν κατά παράβαση των κειμένων διατάξεων για την επίτευξη των χρηματοδοτούμενων στόχων.

5. Στο πλαίσιο της ανωτέρω υποχρέωσης του εθνικού νομοθέτη, θεσπίσθηκαν οι νόμοι 2362/1995 (ΦΕΚ Α΄ 247) και 2860/2000 (ΦΕΚ Α΄ 251), με τους οποίους ρυθμίσθηκαν ζητήματα διαχείρισης, ελέγχου των σχετικών δαπανών και ανάκτησης των αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων εθνικών ή κοινοτικών πόρων, που διατέθηκαν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα και φορείς, στο πλαίσιο επιχειρησιακών προγραμμάτων προς υλοποίηση κοινοτικών στόχων. Ειδικότερα, ορίσθηκε ότι ποσά χρηματοδοτήσεων, ενισχύσεων ή επιδοτήσεων που καταβλήθηκαν αχρεωστήτα ή παράνομα αναζητούνται από τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα στα οποία καταβλήθηκαν, προβλέφθηκε δηλαδή, ως διοικητικό μέτρο αποκαταστατικού χαρακτήρα, η επιστροφή των αχρεωστήτως ή παρανόμως εισπραχθέντων ποσών με σκοπό την τακτοποίηση των εθνικών και κοινοτικών λογαριασμών. Τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά αναζητούνται και από τον τελικό αποδέκτη της ενίσχυσης, όταν αυτός, με την ένταξη του επιχειρηματικού σχεδίου του σε επιχειρησιακό πρόγραμμα είχε αναλάβει ένα σύνολο δεσμεύσεων γενικότερου συμφέροντος, ως όρο για την απόληψη και διατήρηση της δημόσιας συνδρομής, καθιστάμενος ως εκ τούτου υπόχρεος σε λογοδοσία, υπό την έννοια της απόδειξης της διάθεσης των ποσών που του διατέθηκαν με τήρηση των δεσμεύσεων που τον βαραίνουν. Επομένως, αν πράξη που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο ενός επιχειρησιακού προγράμματος δεν υλοποιηθεί σύμφωνα με τους όρους που προβλέφθηκαν για τη χρηματοδότησή της, η καταβληθείσα χρηματοδότηση καθίσταται αχρεωστήτη, η αναζήτησή της δε πραγματοποιείται με την επιβολή δημοσιονομικής διόρθωσης σε βάρος και του κατά τα ανωτέρω υπόχρεου σε λογοδοσία τελικού αποδέκτη (ΕλΣ Ολ. 743/2015, 1523/2017).

6. Κατ' εξουσιοδότηση των Κανονισμών (ΕΚ) 1260/1999, 448/2001 και 2792/1999 του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 1999 (ΕΕ L337/30.12.1999) και κατ' επίκληση των διατάξεων του ν. 2601/1998, του άρθρου 35 του ν. 3016/2002 (ΦΕΚ Α' 110) και της Ε(2001) 817/28.3.2001 απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την έγκριση του Επιχειρησιακού Προγράμματος του τομέα της Αλιείας στο πλαίσιο του Κ.Π.Σ. 2000-2006, εκδόθηκε η .../24.10.2005 κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, σχετικά με την υπαγωγή επενδυτικών σχεδίων στον Κανονισμό (ΕΚ) 2792/1999 (ΦΕΚ ..., στο εξής «Ρυθμιστική Κ.Υ.Α.»), όπως τροποποιήθηκε με την .../9.5.2006 κοινή απόφαση των ανωτέρω υπουργών (ΦΕΚ ...). Στην απόφαση αυτή ορίζονται, μεταξύ άλλων, και τα εξής: (i) Στο άρθρο 9: «1. Μετά την ολοκλήρωση των εργασιών των προηγούμενων άρθρων 6, 7, και 8 ακολουθούν οι προβλεπόμενες ενέργειες του τελικού δικαιούχου προς την Υπηρεσία Διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας σύμφωνα με τις διαδικασίες του ν. 2860/2000 όπως ισχύει κάθε φορά και εκδίδεται Απόφαση ένταξης του έργου ...». (ii) Στο άρθρο 12: «1.1. Ο Τελικός Αποδέκτης υποχρεούται να υλοποιήσει το επενδυτικό σχέδιο σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην ... απόφαση υπαγωγής και στη Σύμβαση Συνεργασίας μέσα στο χρονοδιάγραμμα όπως αυτό ορίζεται ...». (iii) Στο άρθρο 15: «1. Σε περίπτωση που ο τελικός αποδέκτης αδυνατεί να υλοποιήσει το εγκεκριμένο επενδυτικό σχέδιο (υποέργο) υποχρεούται να προβεί σε παραίτηση υποβάλλοντας σχετικό αίτημα, πλήρως αιτιολογημένο συνοδευόμενο από υπεύθυνη δήλωση του ν. 1599/1986, στη Νομαρχιακή Υπηρεσία Αλιείας. ... 4. Παραίτηση του τελικού αποδέκτη, θεωρείται και: α) ... β) Η παρέλευση του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης του υποέργου, επί εξάμηνο χωρίς ο τελικός αποδέκτης να έχει προβεί στην υποβολή σχετικής Υπεύθυνης Δήλωσης ή αίτησης τροποποίησης του υποέργου. ... 6. Η αρμόδια Δ/ση της Γενικής Δ/σης Αλιείας, ως τελικός δικαιούχος, προβαίνει στις διαδικασίες ανάκλησης της απόφασης υπαγωγής του υποέργου ...». (iv) Στο άρθρο 23 παρ. 1: «Σε περίπτωση που έχει εκπνεύσει η προθεσμία ολοκλήρωσης του επενδυτικού σχεδίου όπως ορίζεται στην αρχική απόφαση υπαγωγής ή στις τροποποιήσεις αυτής, και έχει παρέλθει εξάμηνη αποκλειστική προθεσμία κατά την οποία ο φορέας δεν ενημερώνει την αρμόδια Επιτροπή Ελέγχου και τη Νομαρχιακή Υπηρεσία Αλιείας, για την πορεία του επενδυτικού σχεδίου, τους λόγους της καθυστέρησης υλοποίησης και δεν αιτείται παράταση δεόντως αιτιολογημένη, η επένδυση θεωρείται ότι εγκαταλείφθηκε, η απόφαση υπαγωγής του θεωρείται αυτοδικαίως ως ουδέποτε εκδοθείσα, οι τυχόν καταβληθείσες ενισχύσεις – επιχορηγήσεις καθίστανται αμέσως απαιτητές στο σύνολό τους και εφαρμόζονται τα αναφερόμενα στο άρθρο 15 της παρούσας.». (v) Στο άρθρο 26: «1. Σε περίπτωση γεγονότων ανωτέρας βίας ή άλλων γεγονότων τα οποία σαφώς και αποδεδειγμένα βρίσκονται υπεράνω του ελέγχου και

της ευθύνης του Τελικού Αποδέκτη ή του Τελικού Δικαιούχου, τότε αναστέλλεται η εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Αποφάσεις υπαγωγής ή τις συμβατικές υποχρεώσεις στο μέτρο και στο χρόνο που αυτά τα γεγονότα ή περιστατικά παρεμποδίζουν την εκπλήρωσή τους. 2. Προς τούτο ο επικαλούμενος περιστατικό της παραπάνω κατηγορίας, υποχρεούται να το γνωστοποιήσει εγγράφως στην οικεία Νομαρχιακή Υπηρεσία Αλιείας υποβάλλοντας και όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά ...».

7. Από τις ρυθμίσεις που παρατέθηκαν στην προηγούμενη σκέψη, συνάγονται τα εξής : Η προθεσμία ολοκλήρωσης ενός επενδυτικού σχεδίου που έχει υπαχθεί σε πράξεις, ενταγμένες στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιεία 2000 – 2006 (Ε.Π.ΑΛ.), συγχρηματοδοτούμενες από κοινοτικούς (Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού Αλιείας) και εθνικούς πόρους (Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων), όπως η προθεσμία αυτή ορίζεται στην οικεία απόφαση ένταξης ή στις τροποποιήσεις αυτής, είναι δεσμευτική για τα μέρη. Είναι όμως δυνατή η παράτασή της, κατόπιν υποβολής, πριν από την προβλεπόμενη λήξη της, σχετικού αιτιολογημένου αιτήματος από τον τελικό αποδέκτη προς την αρμόδια υπηρεσία παρακολούθησης. Αν παρέλθουν έξι μήνες από την κατά τα ανωτέρω ημερομηνία ολοκλήρωσης του σχεδίου και δεν έχει υπάρξει ενημέρωση αναφορικά με την πορεία του ή αίτηση για παράταση του χρόνου ολοκλήρωσης του σχεδίου, η επένδυση θεωρείται ότι εγκαταλείφθηκε, οπότε η απόφαση ένταξης του σχεδίου στο πρόγραμμα λογίζεται ως ουδέποτε εκδοθείσα και οι τυχόν καταβληθείσες επιχορηγήσεις καθίστανται αμέσως απαιτητές στο σύνολό τους, κατ' ανάλογη εφαρμογή των σχετικών με την παραίτηση από το επενδυτικό σχέδιο διατάξεων του άρθρου 15 της ΚΥΑ .../24.10.2005. Αν πάντως συντρέξουν γεγονότα ανωτέρας βίας, ήτοι περιστατικά εξαιρετικής φύσεως, τυχερά και απρόβλεπτα, ξένα προς τη βούληση και εκτός της σφαίρας επιρροής του λαβόντος την ενίσχυση, τα οποία δεν θα ήταν δυνατόν να αποτραπούν ακόμη και με μέτρα άκρας επιμέλειας και σύνεσης και τα οποία, στη συγκεκριμένη περίπτωση, κατέστησαν αδύνατη την εκπλήρωση των ανειλημμένων υποχρεώσεων του (ΕλΣ Ολ. 3384/2015), τότε τα σχετικά περιστατικά γνωστοποιούνται από τον τελικό αποδέκτη εγγράφως στην αρμόδια υπηρεσία προσκομίζονται δε, όλα τα δικαιολογητικά έγγραφα και στοιχεία προς υποστήριξη του σχετικού ισχυρισμού. Τέλος, και αφού τηρηθεί η ειδική διαδικασία που προβλέπει το εθνικό δίκαιο, εκδίδεται απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης, προκειμένου να ανακτηθούν τα αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντα ποσά.

8. Στην υπό κρίση υπόθεση το δικάσαν Τμήμα με την προσβαλλόμενη απόφασή του κατά την αναιρετικώς ανέλεγκτη περί τα πράγματα κρίση του δέχθηκε τα διαλαμβανόμενα στις σκέψεις 11 έως και 17 που ακολουθούν.

9. Με την .../31.10.2003 απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, εγκρίθηκε η υπαγωγή στο Μέτρο 3.2 του Ε.Π.ΑΛ. 2000-2006 του ένδικου υποέργου (σχεδίου επένδυσης) υδατοκαλλιέργειας, που αφορούσε στην ίδρυση και λειτουργία μονάδας καλλιέργειας οστρακοειδών, χρηματοδοτούμενου κατά 35% από κοινοτικούς και εθνικούς πόρους, με τελικό αποδέκτη τον αναιρεσείοντα και υπό τον όρο τήρησης των υποχρεώσεων που έθετε η απόφαση αυτή και συμπληρωματικά η τότε ισχύουσα ΚΥΑ .../7.8.2003.

10. Ειδικότερα, στην παράγραφο 1.4 της .../31.10.2003 απόφασης του Υπουργού Γεωργίας, με την οποία εγκρίθηκε η υπαγωγή του ένδικου υποέργου υδατοκαλλιέργειας του αναιρεσείοντος στο μέτρο 3.2. του Ε.Π.ΑΛ. 2000-2006, ορίζεται: «Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης Υποέργου. Έναρξη εργασιών: 27.8.2002. Λήξη εργασιών: Σύμφωνα με το Τ.Δ.Υ. Παρέκκλιση από το χρονοδιάγραμμα είναι δυνατή για λόγους πλήρως αιτιολογημένους. ...». Στην παράγραφο 15.14 της ίδιας απόφασης ορίζεται: «Σε περίπτωση που έχει εκπνεύσει η προθεσμία ολοκλήρωσης του επενδυτικού σχεδίου όπως ορίζεται στην αρχική Απόφαση υπαγωγής ή στις τροποποιήσεις αυτής, και έχει παρέλθει εξάμηνη αποκλειστική προθεσμία, κατά την οποία ο φορέας δεν ενημερώνει την αρμόδια Επιτροπή Ελέγχου και τη Νομαρχιακή Υπηρεσία Αλιείας για την πορεία του επενδυτικού σχεδίου, τους λόγους της καθυστέρησης υλοποίησης και δεν αιτείται παράταση δεόντως αιτιολογημένη, η επένδυση θεωρείται ότι εγκαταλείφθηκε, η Απόφαση υπαγωγής του θεωρείται αυτοδικαίως ως ουδέποτε εκδοθείσα, οι τυχόν καταβληθείσες ενισχύσεις – επιχορηγήσεις καθίστανται αμέσως απαιτητές στο σύνολό τους και εφαρμόζονται τα αναφερόμενα στο άρθρο 15 της αριθ. .../7.8.2003 Κ.Υ.Α.».

11. Στην ως άνω απόφαση μεταξύ άλλων αναφερόταν ως χρόνος ολοκλήρωσης των εργασιών της επένδυσης η ημερομηνία που αναγραφόταν στο εγκεκριμένο Τεχνικό Δελτίο Υποέργου, ήτοι η 31.10.2005, ενώ προβλεπόταν και η δυνατότητα χορήγησης παράτασης ύστερα από αίτηση του αναιρεσείοντος που έπρεπε να υποβληθεί πριν από την παρέλευση της ανωτέρω προθεσμίας.

12. Στις 13.11.2003 υπεγράφη μεταξύ του αιτούντος και του Ελληνικού Δημοσίου σύμβαση συνεργασίας και παροχής οικονομικής ενίσχυσης, σύμφωνα με την οποία καθορίστηκαν οι ειδικότεροι όροι και υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών στο πλαίσιο υλοποίησης του ανωτέρω υποέργου, ενώ με την .../30.11.2004 απόφαση του Υπουργού Γεωργίας καταβλήθηκε στον αναιρεσείοντα η πρώτη δόση της κοινοτικής και εθνικής ενίσχυσης συνολικού ποσού ... ευρώ, λόγω υλοποίησης μέρους των επιλέξιμων εργασιών του υποέργου.

13. Ύστερα από σχετική αίτηση του αναιρεσειόντος, με την .../20.3.2006 απόφαση της Διεύθυνσης Υδατοκαλλιεργειών και Εσωτερικών Υδάτων του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων τροποποιήθηκε η ανωτέρω .../31.10.2003 απόφαση υπαγωγής του υποέργου στις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) 2792/1999 και ορίστηκε ως ημερομηνία ολοκλήρωσης του φυσικού αντικειμένου της επένδυσης η 30.4.2006.

14. Μετά την πάροδο δύο και πλέον ετών από την ως άνω οριθείσα ημερομηνία ολοκλήρωσης του σχεδίου χωρίς να υπάρξει προηγούμενος ενημέρωση για την πορεία υλοποίησης της επένδυσης, ο αναιρεσειών, με την από 18.7.2008 αίτησή του, ζήτησε την έγκριση από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων νέας παράτασης του χρόνου ολοκλήρωσης του υποέργου μέχρι 30.10.2008 αναφέροντας ότι η καθυστέρηση υλοποίησης του φυσικού αντικειμένου της επένδυσης στην προθεσμία που είχε οριστεί, οφειλόταν στην αδυναμία πώλησης κατά τα έτη 2006 και 2007 της παραγωγής της ενισχυόμενης μονάδας, λόγω εμφάνισης πλαγκτόν και φυτοτοξινών στην περιοχή λειτουργίας της, γεγονός που τον οδήγησε σε αδυναμία να αντεπεξέλθει οικονομικά στην έγκαιρη ολοκλήρωση των εργασιών της επένδυσης. Το ανωτέρω αίτημα απορρίφθηκε με το .../25.7.2008 έγγραφο του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με την αιτιολογία ότι αφενός οι προβαλλόμενοι λόγοι καθυστέρησης της υλοποίησης του υποέργου δεν δικαιολογούσαν την αιτούμενη νέα παράταση της προθεσμίας ολοκλήρωσής του, αφετέρου, μετά την παρέλευση δμήνου από την ορισθείσα νέα ημερομηνία λήξης των εργασιών υλοποίησης της επένδυσης (30.4.2006) χωρίς να ζητηθεί προηγούμενος η εκ νέου παράταση του χρονοδιαγράμματος καθιστούσε επιβεβλημένη την ανάκληση της απόφασης ένταξης του συγκεκριμένου υποέργου στο καθεστώς του Κανονισμού (ΕΚ) 2792/1999, επειδή βάσει της παρ. 15.14 της απόφασης αυτής και των άρθρων 15 παρ. 4 (β) και 5 και 23 παρ. 1 της ΚΥΑ .../24.10.2005 τεκμαιρόταν ότι ο αναιρεσειών είχε εγκαταλείψει την επένδυσή του και αδυνατούσε ή δεν προτίθετο πλέον να την υλοποιήσει.

15. Με την .../12.4.2010 απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, που εκδόθηκε ύστερα από εισήγηση της αρμόδιας Διεύθυνσης του Υπουργείου και γνωμοδότηση της Γνωμοδοτικής Επιτροπής έγκρισης επενδυτικών σχεδίων του ίδιου Υπουργείου, ανακλήθηκε η οικεία απόφαση ένταξης και οικονομικής ενίσχυσης του συγκεκριμένου υποέργου στο πλαίσιο του Ε.Π.ΑΛ. 2000-2006 και ζητήθηκε η ενεργοποίηση των διαδικασιών που προέβλεπε η κείμενη νομοθεσία για την ανάκτηση του ποσού της πρώτης δόσης της ενίσχυσης που είχε καταβληθεί. Στη συνέχεια, κατ' εφαρμογή των ΚΥΑ .../2.7.2003 και .../15.12.2004 συντάχθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Αλιείας του

Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων η από 16.9.2010 έκθεση ελέγχου, σύμφωνα με την οποία προτάθηκε η επιστροφή της οικονομικής ενίσχυσης που έλαβε ο αιτών εξαιτίας της μη τήρησης των όρων της ΚΥΑ .../24.10.2005 και της οικείας σύμβασης συνεργασίας αναφορικά με την εμπρόθεσμη υλοποίηση του υποέργου και της συνεπεία αυτής ανάκλησης της .../31.10.2003 απόφασης υπαγωγής του υποέργου αυτού στο Ε.Π.ΑΛ. Τέλος, με βάση τις διαπιστώσεις της ανωτέρω έκθεσης, οι οποίες γνωστοποιήθηκαν στον αναιρεσείοντα, χωρίς αυτός να διατυπώσει αντιρρήσεις, εκδόθηκε η επίδικη υπουργική απόφαση .../7.12.2010 δημοσιονομικής διόρθωσης, με την οποία καταλογίστηκε σε βάρος του το ποσό των ... ευρώ, που αντιστοιχεί στη ληφθείσα, με την προμνησθείσα .../30.11.2004 απόφαση, δημόσια χρηματοδότηση για την πραγματοποίηση μέρους των επιλέξιμων εργασιών (α΄ δόση) του επίδικου υποέργου.

16. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κρίθηκαν, πλην άλλων, και τα εξής: (i) Δεδομένου ότι η προθεσμία ολοκλήρωσης του επενδυτικού σχεδίου του αναιρεσείοντος, όπως αυτή οριζόταν στην τροποποιηθείσα απόφαση υπαγωγής του σχεδίου αυτού στο οικείο πρόγραμμα, είχε εκπνεύσει από εξαμήνου, χωρίς ο αναιρεσείων να ενημερώσει τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για τους λόγους καθυστέρησης της υλοποίησης του σχεδίου του και να ζητήσει αιτιολογημένα την παράταση της ανωτέρω ορισθείσας προθεσμίας για την ολοκλήρωσή του, ο επίδικος καταλογισμός είναι νόμιμος, αφού, σύμφωνα τόσο με τις ρυθμίσεις των άρθρων 15 παρ. 4 (β) και 23 παρ. 1 της ΚΥΑ .../24.10.2005 που ορίζει τις προϋποθέσεις της χρηματοδότησης όσο και τους όρους που τέθηκαν στην οικεία απόφαση ένταξης και στη σύμβαση οικονομικής ενίσχυσης του εν λόγω επενδυτικού σχεδίου, οι ανωτέρω παραβάσεις καθιστούσαν υποχρεωτική την ανάκτηση των ποσών της δημόσιας χρηματοδότησης που είχαν καταβληθεί για την υλοποίησή του. (ii) Οι δυσμενείς συνέπειες ανάκτησης των αχρεωστήτως ληφθέντων ποσών της οικονομικής ενίσχυσης, προβλέπεται να επέλθουν ανεξάρτητα από την ολοκλήρωση του φυσικού αντικείμενου του έργου, με μόνη τη διαπίστωση της παράβασης των προμνησθεισών ρυθμίσεων. Ενόψει αυτών, κρίθηκε ότι νόμιμα επιβλήθηκε σε βάρος του αναιρεσείοντος δημοσιονομική διόρθωση, ποσού ... ευρώ. (iii) Η ανάκτηση του ποσού της χρηματοδότησης στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιεία 2000-2006, δεν χωρεί κατά παράβαση της αρχής προστασίας δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, για τους ακόλουθους τρεις λόγους: (1^{ov}) Ο επίδικος καταλογισμός βασίζεται στο αντικειμενικό περιστατικό της μη εμπρόθεσμης υλοποίησης του υποέργου από τον αναιρεσείοντα που αποδεικνύεται από την παράλειψή του να ζητήσει εγκαίρως παράταση δεόντως αιτιολογημένη του εγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος ολοκλήρωσής του. (2^{ov}) Οι έλεγχοι που διενήργησε η Νομαρχιακή Υπηρεσία Αλιείας στο συγκεκριμένο υποέργο, ενόψει του ότι συνίσταντο στην πιστοποίηση της εκτέλεσης επιμέρους εργασιών της

επένδυσης και των αντίστοιχων δαπανών και δικαιολογητικών πληρωμής τους, έχουν διαφορετικό αντικείμενο από τον έλεγχο που διενεργήθηκε για την εξακρίβωση της τήρησης από τον αιτούντα των όρων και προϋποθέσεων διατήρησης της ληφθείσας οικονομικής ενίσχυσης. (3^{ov}) Οι συγκεκριμένες υποχρεώσεις που παραβιάστηκαν καθώς και οι συνέπειες της μη τήρησής τους προβλέπονται ρητώς και σαφώς τόσο στην ΚΥΑ .../24.10.2005 (βλ. άρθρα 15 παρ. 4 και 23 παρ. 1 αυτής) όσο και στις παρ. 4 και 15.14 της οικείας απόφασης ένταξης του σχεδίου στο Ε.Π.ΑΛ., με αποτέλεσμα να μην καταλείπεται, εν προκειμένω, περιθώριο εφαρμογής της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

17. Με την κρινόμενη αίτηση, ο αναιρεσείων επιδιώκει την ακύρωση της πληττόμενης απόφασης, προβάλλοντας, κατ' εκτίμηση του οικείου δικογράφου, παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, υπό την ειδικότερη αιτίαση της έλλειψης ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας. Ειδικότερα, ισχυρίζεται ότι με μη νόμιμη αιτιολογία και χωρίς να εκτιμηθούν προσηκόντως τα προσκομισθέντα ενώπιον του Τμήματος στοιχεία, απορρίφθηκε ο λόγος έφεσης για παραβίαση της αρχής προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθόσον αυτός πλανήθηκε αναφορικά με τις υποχρεώσεις του, σχηματίζοντας την πεποίθηση ότι δεν είχε υποχρέωση υποβολής αιτήματος παράτασης ολοκλήρωσης του επενδυτικού του σχεδίου, η δε καταλογιστική πράξη, που επικαλείται τη μη τήρηση των συμβατικών του υποχρεώσεων και ειδικότερα τη μη έγκαιρη υποβολή αιτήματος παράτασης ολοκλήρωσης του έργου, εκδόθηκε κατά παράβαση των αρχών της αναλογικότητας, της ισότητας, της επιείκειας και της χρηστής διοίκησης εν γένει.

18. Η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, που αποτελεί, όπως και η αρχή της ασφάλειας δικαίου, στοιχείο της κοινοτικής, ήδη ενωσιακής, έννομης τάξης, διέπει τη διαδικασία ανάκτησης μη ορθώς διατεθέντων κεφαλαίων κατά την εκτέλεση συγχρηματοδοτούμενων από ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους δράσεων, επενεργούν δε οι δύο αυτές αρχές ώστε να προστατεύεται η εύλογη, ενόψει των συνθηκών, πεποίθηση του λήπτη της ενωσιακής συνδρομής, ως συνετού ανθρώπου του οικείου κλάδου δραστηριότητας, ότι η δημιουργηθείσα από δημόσια εξουσία νομική κατάσταση, ως απόρροια πράξης του αρμοδίου οργάνου, θα συνεχιστεί. Για τη συνδρομή ειδικότερα της αρχής προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης απαιτείται να έχουν δοθεί από τη διοίκηση στον δικαιούχο της ενίσχυσης συγκεκριμένες, ανεπιφύλακτες και συγκλίνουσες διαβεβαιώσεις, τέτοιες που να μπορούν να δημιουργήσουν σ' αυτόν την θεμιτή προσδοκία ότι η δημιουργηθείσα νομική κατάσταση θα συνεχιστεί. Αποκλείεται η επίκληση της ως άνω αρχής από τον υπέρ ου η ενωσιακή συνδρομή, όταν είναι υπαίτιος παράβασης των δεσμευτικών όρων υπό τους οποίους αυτή χορηγήθηκε και οι οποίοι προϋπήρχαν της πράξης,

που προκάλεσε τη διαφορετική αντίληψη και την εμπιστοσύνη. Εξάλλου, η ετέρα ως άνω αρχή, της ασφάλειας δικαίου, επιτάσσει τη σαφήνεια και ακρίβεια της κανονιστικής ρύθμισης υπό τους όρους της οποίας χορηγείται η ενωσιακή συνδρομή στον δικαιούχο, ώστε ο τελευταίος να έχει τη δυνατότητα να γνωρίζει σαφώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του καθώς και τις επιβαλλόμενες σ' αυτόν κυρώσεις σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεών του. Εφόσον υφίσταται τέτοια σαφής και ακριβής ρύθμιση για την οποία έχει καταστεί ενήμερος δεν νοείται επίκληση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης προκειμένου να αποκλειστεί η αναζήτηση αχρεωστήτως καταβληθείσας ενωσιακής συνδρομής. Τέλος, μόνον αν ο δικαιούχος είναι καλόπιστος ως προς τη νομιμότητα χρησιμοποίησης της ενωσιακής χρηματοδότησης δύναται να αντικρούσει την αξίωση επιστροφής αυτής με επίκληση της εν λόγω αρχής (ΕΛΣ Ολ. 7413, 3384/2015, 1523/2017).

19. Το Δικαστήριο κρίνει ότι ορθώς με την πληττόμενη απόφαση κρίθηκε ότι η απένταξη του έργου και η συνακόλουθη ανάκτηση των αχρεωστήτως ληφθέντων ποσών της οικονομικής ενίσχυσης στηρίζεται στη μη τήρηση ουσιώδους δέσμευσης που είχε αναληφθεί από τον αναιρεσιόντα, χωρίς να ασκεί επιρροή η τυχόν ολοκλήρωση του φυσικού αντικειμένου της επένδυσης, καθόσον η ανάγκη υλοποίησης του έργου εντός της ταχθείσας προθεσμίας αποβλέπει στην έγκαιρη παραγωγή των οικονομικών αποτελεσμάτων της επένδυσης και συνδέεται με την επίτευξη των στόχων του προγράμματος, όπως ορίζονται στο άρθρο 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 1260/1999 και στις σχετικές αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ενώ η ανάκτηση, ως διοικητικό μέτρο αποκαταστατικού χαρακτήρα, επιβάλλεται ως απλή συνέπεια της μη τήρησης των όρων για τη λήψη και διατήρηση της ενίσχυσης, χωρίς να εξετάζεται η υπαιτιότητα ή η ολοκλήρωση του φυσικού αντικειμένου.

20. Το Δικαστήριο κρίνει περαιτέρω ότι ο λόγος περί παράβασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, υπό την ειδικότερη αιτίαση της πλημμελούς αιτιολογίας αναφορικά με την απόρριψη του προταθέντος περί παραβίασης της αρχής προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης λόγου, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Το δικάσαν Τμήμα, αφού εξέτασε όλους τους προβληθέντες νομικούς και πραγματικούς ισχυρισμούς του αιτούντος, έκρινε, αφενός, ότι οι διέπουσες την επίδικη υπόθεση ρυθμίσεις, αναφορικά με την προθεσμία ολοκλήρωσης του επενδυτικού σχεδίου, ήταν σαφείς και ορισμένες ώστε ο αναιρεσιών να γνωρίζει εκ των προτέρων τις υποχρεώσεις του και τις επιβαλλόμενες κυρώσεις σε περίπτωση αθέτησης των τελευταίων, αφετέρου, ότι οι έλεγχοι που διενήργησε η Νομαρχιακή Υπηρεσία Αλιείας αφορούσαν την πιστοποίηση εργασιών και τη δικαιολόγηση των συναφών προς τις εργασίες αυτές πληρωμών δεν σχετίζονταν με τον έλεγχο για την εξακρίβωση της τήρησης από τον

αιτούντα των υποχρεώσεων του για τη διατήρηση της ληφθείσας οικονομικής ενίσχυσης ώστε να δύνανται να αποτελέσουν “διαβεβαιώσεις”, κατά την έννοια που προεκτέθηκε στη σκέψη 18 της παρούσας, ικανές να δημιουργήσουν σε αυτόν τη θεμιτή προσδοκία ότι η δημιουργηθείσα νομική κατάσταση θα συνεχιστεί.

21. Εξ άλλου, και υπό την εκδοχή ότι, με τους ως άνω ισχυρισμούς, ο αναιρεσείων προβάλλει, κατ’ εκτίμηση του περιεχομένου τους, ότι η επιβολή του επίδικου διοικητικού μέτρου παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας, δοθέντος ότι ζητείται η επιστροφή του ποσού της χορηγηθείσας προκαταβολής, παρά το γεγονός ότι ο ίδιος έχει υλοποιήσει το αντικείμενο της ενισχυθείσας δράσης, είναι ωσαύτως απορριπτέοι, ως νόμω αβάσιμοι. Και τούτο, διότι, τόσο η θέσπιση του συγκεκριμένου όρου επιλεξιμότητας, ήτοι της εμπρόθεσμης υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου όσο και η επιβολή του διοικητικού μέτρου της ανάκτησης, σε περίπτωση μη πλήρωσης του ουσιώδους αυτού όρου του προγράμματος, είναι συμβατές με την αρχή της αναλογικότητας, δοθέντος ότι υπό την αντίθετη εκδοχή, κατά την οποία θα αρκούσε η έστω εκπρόθεσμη εκπλήρωση των σχετικών συμβατικών δεσμεύσεων, θα αφαιρούσε από τις εν λόγω ενισχύσεις το αναγκαίο αντιστάθμισμα, μετατρέποντας αυτές σε γενικό οικονομικό βοήθημα υπέρ ιδιωτικής επιχειρήσεως εκτός των στόχων της κοινής πολιτικής στον τομέα της αλιείας. Η χρονική άλλωστε απόκλιση που διαπιστώθηκε εν προκειμένω είναι τόσο σοβαρή ώστε να μη τίθεται ζήτημα αναλογικότητας του επίδικου μέτρου, καθόσον ο αναιρεσείων προέβη μόλις στις 18.7.2008, ήτοι μετά πάροδο δύο και πλέον ετών από την ταχθείσα προθεσμία ολοκλήρωσης της επένδυσης (30.4.2006), στην υποβολή νέας αίτησης παράτασης του επενδυτικού του σχεδίου, χωρίς να έχει μεσολαβήσει γνωστοποίηση στις αρμόδιες αρχές περιστατικών ικανών να δικαιολογήσουν την εμπρόθεσμη ολοκλήρωση της επένδυσης.

22. Τέλος, απορριπτέος, ως απαράδεκτος, είναι ο προβαλλόμενος λόγος περί συνδρομής συγγνωστής πλάνης στο πρόσωπο του αναιρεσειόντος και περί κακής εκτίμηση των αποδείξεων, καθόσον δεν αποτελεί αντικείμενο αναιρετικού ελέγχου αιτίαση σχετικά με την εκτίμηση του αποδεικτικού υλικού και των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως (ΕλΣ Ολ. 3384/2015, 1523/2017).

23. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Δημήτριος Πέππας, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Ευαγγελία Σεραφή και Νεκταρία Δουλιανάκη, οι οποίοι διατύπωσαν τη γνώμη ότι οι ανωτέρω προβαλλόμενες αιτιάσεις είναι βάσιμες. Και τούτο διότι προστατευόμενη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη σχετικά με την τήρηση από τον αιτούντα των υποχρεώσεων του για τη διατήρηση του καθεστώτος ενίσχυσης, χωρίς να απαιτείται η υποβολή από αυτόν νέας αίτησης για την παράταση του χρονοδιαγράμματος υλοποίησής

της, μπορούσε αντικειμενικά να δημιουργηθεί από τις συνεχιζόμενες και μετά την εκπνοή της προθεσμίας υλοποίησης ελεγκτικές πρωτοβουλίες και ενέργειες των αρμοδίων για την παρακολούθηση και τον έλεγχο των επενδύσεων Επιτροπών της οικείας Νομαρχιακής Υπηρεσίας Αλιείας, ήτοι των αρμοδίων οργάνων για τον έλεγχο προόδου της υλοποίησής τους και τη βεβαίωση προόδου και ολοκλήρωσης των εργασιών κάθε υποέργου (άρθρο 16 της ΚΥΑ .../24.10.2005, ...). Ως εκ τούτου το δικάσαν Τμήμα εσφαλμένως εφάρμοσε την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και απέρριψε τον προβληθέντα ενώπιον του σχετικό ισχυρισμό, χωρίς να ερευνήσει τη συνδρομή των λοιπών απαιτούμενων για την εφαρμογή της αρχής αυτής προϋποθέσεων, με την πλημμελή αιτιολογία ότι οι έλεγχοι που διενήργησε η Νομαρχιακή Υπηρεσία Αλιείας δεν σχετίζονταν με τον έλεγχο για την εξακρίβωση της τήρησης από τον αιτούντα των υποχρεώσεων του για τη διατήρηση της ληφθείσας οικονομικής ενίσχυσης ώστε να δύνανται να αποτελέσουν “διαβεβαιώσεις”. Τούτο δε πολύ περισσότερο αφού ο προβληθείς ενώπιον του Τμήματος ισχυρισμός δεν αφορούσε στην παροχή διαβεβαιώσεων για την τήρηση των όρων διατήρησης της ληφθείσας οικονομικής ενίσχυσης αλλά εκείνων της μη απένταξης της επένδυσης από το καθεστώς ενίσχυσης, που κατά την προσβαλλόμενη αποτελούσε την άμεση συνέπεια της μη εμπρόθεσμης ολοκλήρωσής του και το αντικειμενικό γεγονός που επέβαλλε την ανάκτηση του καταλογισθέντος σε βάρος του αιτούντος ποσού.

24. Περαιτέρω, κατά την ως άνω μειοψηφήσασα γνώμη, η συναγωγή, από την παράλειψη του αιτούντος να ενημερώσει την αρμόδια αρχή παρακολούθησης για την πορεία υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου και να ζητήσει εγκαίρως παράταση, τεκμηρίου για την μη εμπρόθεσμη υλοποίηση, παραίτηση ή εγκατάλειψη της επένδυσης, ήτοι αναφορικά με περιστάσεις που επισύρουν, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά από το δικάσαν Τμήμα, αναγκαίως τον καταλογισμό της καταβληθείσας ενίσχυσης, με συνέπεια, κατά την προσβαλλόμενη, να μην δύνανται να ληφθούν υπόψη οι επικληθείσες ενώπιον του Τμήματος περιστάσεις για την έλλειψη υπαιτιότητας του ήδη αναιρεσειόντος, σχετικά με τις διαπιστωθείσες παραβάσεις, αντιβαίνει στο δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας του (άρθρα 20 παρ. 1 Συντάγματος και 6 της ΕΣΔΑ) αφού τον αποστερεί από το δικαίωμά του να αποδείξει τη συνδρομή στην περίπτωση του διαφορετικών στοιχείων και περιστατικών από εκείνα που τεκμηριωτά συνήχθησαν και του καταλογίστηκαν από τις ελεγκτικές αρχές. Στο πλαίσιο του δημοσιονομικού ελέγχου των παρεμβάσεων που ασκείται από τα κράτη μέλη, δημοσιονομική διόρθωση επιβάλλεται σε κάθε περίπτωση που διαπιστώνεται αντικανονική χρήση των ενωσιακών κονδυλίων, αφού τηρηθεί, για τον προσδιορισμό του ύψους της, προσηκόντως η αρχή της αναλογικότητας (άρθρα 38 και 39 του Καν. (ΕΚ) 1260/1999 του Συμβουλίου και άρθρο 2 του Καν. (ΕΚ) 448/2001 της Επιτροπής), ήτοι

ληφθεί δεόντως υπόψη η σοβαρότητα της διαπιστούμενης μη συμμόρφωσης προς τους ενωσιακούς (και εθνικούς) κανόνες, το είδος της παράβασης και η οικονομική ζημία που υφίσταται η Ένωση και διαπιστωθεί η αναγκαιότητα, καταλληλότητα και προσφορότητα - ορθολογικότητα του μέτρου αυτού για την πραγματοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού της πρόληψης των παρατυπιών, της αποτροπής της δημοσιονομικής διακινδύνευσης των ενωσιακών πόρων και της διασφάλισης της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισής τους. Ως εκ τούτου, η επιβολή και το ύψος του μέτρου της ανάκτησης της αχρεωστήτως ή παρατύπως καταβληθείσας ενίσχυσης, αναγκαίως συναρτάται, κατ' εφαρμογή της αρχής της αυτής, από το είδος και τη σοβαρότητα της παρατυπίας και τη διαπιστούμενη ή εκτιμώμενη δημοσιονομική επίπτωσή της, ενώ για τον προσδιορισμό της εύλογης σχέσης αναλογίας μεταξύ του επιδιωκόμενου σκοπού της αποκατάστασης της επελθούσας ζημίας ή της μη διακινδύνευσης των ενωσιακών πόρων και του επιβαλλόμενου μέτρου της ανάκτησης, αναγκαίως ερευνάται η συνεπεία της παρατυπίας απόκλιση ή εκτροπή από την υλοποίηση του επιδιωκόμενου κάθε φορά στόχου ή τους κανόνες επιλεξιμότητας των χρηματοδοτούμενων δαπανών. Κατά συνέπεια, για την αξιολόγηση της επίτευξης των στόχων της ενισχυθείσας επένδυσης στο πλαίσιο του Μέτρου 3.2, τον προσδιορισμό του ποσοστού απόκλισης από την επιτυχή ολοκλήρωσή της και τη συναφή επιλεξιμότητα της χορηγηθείσας ενίσχυσης, αναγκαία συνεκτιμάται το ποσοστό ολοκλήρωσής της, καθώς και ο βαθμός ποιοτικής, ποσοτικής και χρονικής απόκλισής της από τον στόχο της πλήρους και εμπρόθεσμης υλοποίησής της και η δημοσιονομική επίπτωση της διαπιστούμενης αυτής απόκλισης στην επιλεξιμότητα των δαπανών για την υλοποίηση των στόχων της. Η ερμηνεία αυτή συνάδει και με τις διατάξεις του άρθρου 15 της ΚΥΑ .../24.10.2005, σύμφωνα με τις οποίες σε περίπτωση που ο τελικός αποδέκτης αδυνατεί να υλοποιήσει το εγκεκριμένο επενδυτικό σχέδιο υποχρεούται να υποβάλει αίτηση παραίτησης (παρ. 1), η οποία μπορεί να αφορά στο σύνολο ή μέρος του επενδυτικού σχεδίου (παρ. 2). Ως παραίτηση του τελικού αποδέκτη, θεωρείται και η παρέλευση του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης του υποέργου, επί εξάμηνο χωρίς να έχει υποβάλλει υπεύθυνη δήλωση ή αίτηση τροποποίησης του υποέργου (παρ. 4 εδ. β). Σε περίπτωση που η παραίτηση αφορά σε μέρος του επενδυτικού σχεδίου, αυτό ακυρώνεται στο σύνολό του και οι καταβληθείσες ενισχύσεις αναζητούνται μόνο στην περίπτωση που το τμήμα του σχεδίου που πραγματοποιήθηκε κριθεί ότι δεν μπορεί να λειτουργήσει αυτόνομα (παρ. 2). Συνεπώς, σε περίπτωση παρέλευσης του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης του υποέργου, κατά τα ανωτέρω, ή και παραίτησης του τελικού αποδέκτη από την υλοποίησή του, η επιλεξιμότητα της καταβληθείσας ενίσχυσης δεν αποκλείεται εκ μόνου του λόγου της μη ολοκλήρωσης του σχεδίου, αλλά αποτελεί συνάρτηση του βαθμού υλοποίησής της και της λειτουργικής δυνατότητας και αυτονομίας της και ως, εκ τούτου, οι περιστάσεις αυτές θα πρέπει να ερευνώνται σε

κάθε περίπτωση μη εμπρόθεσμης ή παράτυπης ολοκλήρωσής της. Ομοίως, η ερμηνεία αυτή συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας, ως γενικής αρχής του ενωσιακού δικαίου, που επιβάλλει το μέτρο της ανάκτησης της χρηματοδότησης, να τελεί σε εύλογη σχέση αναλογίας προς τη διαπιστούμενη απόκλιση από την επίτευξη των στόχων της ενισχυόμενης δράσης και να μη βαίνει πέραν των ορίων του πρόσφορου, του κατάλληλου και του αναγκαίου για την πραγματοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού της διασφάλισης της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και της μη διακινδύνευσης των ενωσιακών πόρων, ήτοι οι οικονομικές διορθώσεις να υπολογίζονται σε συνάρτηση με την έκταση της παραβάσεως των υποχρεώσεων του ενισχυόμενου φορέα και λαμβανομένων υπόψη των συνεπειών που απορρέουν για τις δαπάνες της Ένωσης, και τελικά στο βαθμό επίτευξης των επιδιωκόμενων στόχων. Επομένως, το Τμήμα με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφασή του, πλημμελώς εφάρμοσε τις διέπουσες την ένδικη υπόθεση διατάξεις των άρθρων 38 και 39 του Καν. (ΕΚ) 1260/1999 του Συμβουλίου και 2 του Καν. (ΕΚ) 448/2001 της Επιτροπής και την αρχή της αναλογικότητας, με πλημμελή και ανεπαρκή δε αιτιολογία απέρριψε τους προαναφερόμενους ισχυρισμούς του αναιρεσειόντος, δεδομένου ότι με την εκκληθείσα ενώπιόν του απόφαση, η έκταση της δημοσιονομικής ευθύνης του ήδη αναιρεσειόντος δεν τεκμηριώνεται σε συνάρτηση με το ποσοστό εμπρόθεσμης υλοποίησης ή τη χρονική απόκλιση της ολοκλήρωσης της επένδυσής του από το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής της ή, τέλος, με το ποσοστό λειτουργικής αυτονομίας της σε σχέση το ενισχυθέν επενδυτικό σχέδιο, αλλά εκτείνεται στο σύνολο της καταβληθείσας ενίσχυσης ανεξάρτητα από τους επιτευχθέντες στόχους και το μέγεθος της δημοσιονομικής επίπτωσης των διαπιστωθεισών παραβάσεων ή αποκλίσεων.

25. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, το Δικαστήριο έκρινε κατά πλειοψηφία ότι η υπό κρίση αίτηση πρέπει ν' απορριφθεί, ως αβάσιμη, στο σύνολό της.

26. Απορριπτομένης της αιτήσεως αναιρέσεως, πρέπει να διαταχθεί η κατάπτωση του κατατεθέντος για την άσκησή της παραβόλου υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου (άρθρο 73 παρ. 4 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο ν. 4129/2013 Α' 52).

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

Διατάσσει την κατάπτωση του κατατεθέντος παραβόλου.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 4 Ιουνίου 2018.

Ο ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΤΣΙΚΕΡΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στις 27 Φεβρουαρίου 2019.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ